

NORGES HØYESTERETT

D O M

avsagt 7. oktober 2025 av Høyesterett i avdeling med

dommer Bergljot Webster
dommer Borgar Høgetveit Berg
dommer Knut Erik Sæther
dommer Eyvin Sivertsen
dommer Tonje Vang

HR-2025-1960-A, (sak nr. 25-064945STR-HRET)
Anke over Hålogaland lagmannsretts dom 25. mars 2025

Påtalemyndigheten

(statsadvokat Torstein Lindquister)

mot

A

(advokat Øystein Ola Storrvik)

S T E M M E G I V N I N G

- (1) Dommer **Sivertsen:**

Sakens spørsmål og bakgrunn

- (2) Saken gjelder straffutmåling for brudd på besøksforbud. Spørsmålet er om det skal gis fradrag i straffen fordi siktede har vært underlagt elektronisk kontroll av besøksforbudet – såkalt omvendt voldsalarm – etter straffeprosessloven § 222 g.
- (3) Den 13. juli 2024 besluttet politiet å ilegge A besøksforbud i én måned overfor en kvinne han har barn med, jf. straffeprosessloven § 222 a. Beslutningen ble truffet etter begjæring fra kvinnen, som hadde anmeldt ham for vold. Besøksforbudet ble senere forlenget til 12. november 2024.
- (4) I perioden 15. til 30. juli 2024 brøt A besøksforbudet fem ganger. Tre av bruddene skjedde ved tekstmeldinger og telefonhendelser. I tillegg oppsøkte han kvinnen to ganger der hun bor. A ble på denne bakgrunn pågrepet 30. juli 2024 og varetektsfengslet frem til 28. august samme år.
- (5) Politiet traff beslutning om elektronisk kontroll av besøksforbudet, jf. straffeprosessloven § 222 g. Kontrollen ble iverksatt da A ble løslatt fra varetekt. Den varte i 50 dager, frem til 16. oktober 2024. A måtte i denne perioden bære fotlenke med forbud mot å oppholde seg i et nærmere angitt område som omfattet Alta.
- (6) A erkjente straffeskyld for fem brudd på besøksforbudet, som han var siktet for, jf. straffeloven § 168 bokstav b. Vestre Finnmark tingrett avsa 21. januar 2025 tilståelsesdom med slik domsslutning:
- «A, født 00.00.1993, dømmes for overtredelse av straffeloven § 168 bokstav b til en straff av fengsel i 48 – førtiåtte – dager. Fradrag for utholdt varetekt er 30 – tretti – dager jf. straffeloven § 83.»
- (7) For tingretten anførte A at perioden med elektronisk kontroll burde føre til et ytterligere fradrag i straffen, utover varetektsfradraget på 30 dager. Tingretten var ikke enig i dette.
- (8) A anket straffutmålingen til Hålogaland lagmannsrett, som 25. mars 2025 avsa dom med slik domsslutning:
- «I tingrettens dom gjøres den endring at av den fastsatte straff på fengsel i 48 – førtiåtte – dager gjøres 18 – atten – dager – betinget med en prøvetid på 2 – to – år, jf. straffeloven § 34.»
- (9) Som det fremgår, kom lagmannsretten til at 18 dager av fengselsstraffen på 48 dager skulle gjøres betinget. Dette ble begrunnet med at A hadde vært underlagt elektronisk kontroll av besøksforbudet. Reststraffen på 30 dager fengsel var da utholdt i varetekt.
- (10) *Påtalemyndigheten* har anket straffutmålingen til Høyesterett. Det er gjort gjeldende at elektronisk kontroll av besøksforbud som et klart utgangspunkt ikke kan føre til mildere

straff. Det var derfor feil av lagmannsretten å gjøre deler av fengselsstraffen betinget. Påstanden er at straffen settes til fengsel i 48 dager, med fradrag for 30 dager i varetekt.

- (11) A har gjort gjeldende at det ved straffutmålingen må kompenseres for at han har vært underlagt besøksforbud med elektronisk kontroll, slik lagmannsretten har lagt til grunn. I dette tilfellet bør kompensasjonen gis ved et fradrag i fengselsstraffen, og ikke ved at straffen som gjenstår etter varetektsfradraget, gjøres betinget. Påstanden er at straffen nedsettes.

Mitt syn på saken

Om elektronisk kontroll av besøksforbud

- (12) Den elektroniske kontrollen i saken er ilagt med hjemmel i straffeprosessloven § 222 g. Første ledd første punktum lyder:

«Påtalemyndigheten kan ilegge elektronisk kontroll av et besøksforbud eller kontaktforbud dersom den forbudet retter seg mot, med skjellig grunn mistenkes for brudd på forbudet, og elektronisk kontroll anses nødvendig for at forbudet skal bli overholdt.»

- (13) Bestemmelsen ble vedtatt ved en lovendring 20. desember 2023 og trådte i kraft 8. april 2024. Endringen må ses i sammenheng med at domstolene siden 2009 har hatt adgang til å ilegge elektronisk kontroll for å sikre overholdelse av et kontaktforbud som fastsettes ved straffedom, jf. straffeloven § 57 femte ledd. I Prop. 128 L (2022–2023) side 5 er det pekt på at erfaringene med ordningen har vært gode, og at slik kontroll har virket «preventivt og etter sin hensikt». Departementet mente derfor at det som et forebyggende tiltak burde åpnes for elektronisk kontroll også av besøksforbud etter straffeprosessloven. Formålet er oppsummert slik i HR-2024-1737-A avsnitt 79:

«Adgangen til å ilegge elektronisk kontroll ved mistanke om brudd på et besøksforbud har som formål å bedre etterlevelsen av besøksforbud og kontaktforbud. Reglene bidrar til å styrke beskyttelsen av personer som risikerer å bli utsatt for vold, trusler og annen uønsket kontakt, se Prop. 128 L (2022–2023) side 5. Bestemmelsen bidrar også til å oppfylle myndighetenes plikt etter EMK artikkel 1 til å hindre at private krenker hverandres rettigheter – den såkalte sikringsplikten.»

- (14) Ved Stortingets behandling av lovforslaget fremhevet justiskomiteen som en ytterligere fordel «at byrden ved beskyttelsestiltak flyttes fra personen de er ment å beskytte til den som tiltaket retter seg mot», jf. Innst. 89 L (2023–2024) side 2.
- (15) I proposisjonen side 18 er det forklart hvordan kontrollen virker:

«Personen forbys å bevege seg inn i et eller flere geografiske områder (forbudssoner). Fotlenken sender regelmessig inn posisjoner til politiets systemtekniske løsning for elektronisk kontroll. Dersom det kommer inn en posisjon fra fotlenken som er innenfor forbudssonen, utløses alarmer hos politiets operasjonssentral. Fotlenken kan ikke tas av og må daglig lades med en mobil ladeenhet, med ladetid på en halv til én time.»

- (16) Elektronisk kontroll i forbindelse med besøksforbud innebærer ikke frihetsberøvelse, men begrenser bevegelsesfriheten til den som er underlagt kontrollen, jf. HR-2024-1737-A avsnitt 50. Hvor inngripende tiltaket er, vil blant annet bero på størrelsen av forbudssonen. Denne sonen vil normalt være mer omfattende enn ved besøksforbud alene. Dette skyldes at politiet skal ha tid til å rykke ut og hindre en mulig hendelse, eventuelt varsle den som skal beskyttes. Tiltaket vil kunne være særlig belastende hvis forbudssonen omfatter egen bolig, jf. proposisjonen side 14 og HR-2021-2151-A avsnitt 51.

Spørsmålet om fradrag i straffen

- (17) I Prop. 128 L (2022–2023) side 22 er det pekt på at elektronisk kontroll av besøksforbud i praksis kan være et alternativ til varetektsfengsling:
- «Etter omstendighetene kan elektronisk kontroll være aktuelt som et mer lempelig alternativ til varetektsfengsling begrunnet i gjentakelsesfare, jf. straffeprosessloven § 171 første ledd nr. 3. Vilkalet for fengsling er at det ‘antas påkrevd’ for å hindre at vedkommende på ny begår en straffbar handling som kan medføre høyere straff enn fengsel i seks måneder. Elektronisk kontroll kan også være aktuelt når vilkårene for fengsling ikke er oppfylt, for eksempel fordi fengsling anses uforholdsmessig, jf. § 170 a.»
- (18) Det kan på denne bakgrunn reises spørsmål om en rett til fradrag i straffen kan forankres i straffeloven § 83 om varetektsfradrag. Jeg finner det klart at vilkårene for dette ikke er oppfylt.
- (19) Straffeloven § 83 gir rett til et fradrag i straffen som tilsvarer det antallet dager den siktede har vært «berøvet friheten i anledning av saken», jf. første ledd første punktum. Retten til fradrag gjelder ikke bare ved varetektsfengsling, men også ved andre former for frihetsberøvelse, for eksempel når tvangsopphold på institusjon er brukt som varetektssurrogat, jf. Ot.prp. nr. 90 (2003–2004) side 474. Som eksempler fra rettspraksis nevner jeg Rt-1992-817 og Rt-1995-1347, se også Rt-2007-333, der siktede fikk varetektsfradrag etter å ha vært pålagt av retten å oppholde seg i et privat hjem.
- (20) Som jeg tidligere har pekt på, gjør elektronisk kontroll av besøksforbud et inngrep i bevegelsesfriheten, men tiltaket innebærer ikke frihetsberøvelse. Det tilsier at et slikt tiltak ikke gir rett til fradrag i straffen etter straffeloven § 83.
- (21) I motsetning til der elektronisk kontroll brukes til gjennomføring av fengsling ved oppholdspåbud etter straffeprosessloven § 184 b, kan den som er underlagt elektronisk kontroll av besøksforbud, «i utgangspunktet bevege seg nokså fritt utenfor forbudssonen, hvor som helst og til enhver tid», jf. Prop. 128 L (2022–2023) side 14. Foruten å måtte holde seg utenfor forbudssonen, ligger begrensningen i å måtte bære fotlenken samt sørge for å lade den og på annen måte medvirke til kontrollen.
- (22) Spørsmålet blir etter dette om belastningen ved å ha vært underlagt elektronisk kontroll av besøksforbud kan vektlegges som en formildende omstendighet etter alminnelige straffutmålingsprinsipper. Opplistingen av slike omstendigheter i straffeloven § 78 er ikke uttømmende, men omfatter forhold som «især» skal tas i betraktning.

- (23) Adgangen til å ilegge elektronisk kontroll av kontaktforbud ved straffedom ble innført i 2009 ved en endring av straffeloven 1902 § 33, som er forgjengeren til straffeloven § 57. Departementet var den gangen skeptisk til at slik kontroll skulle ha betydning som en formildende omstendighet ved straffutmålingen. I Ot.prp. nr. 25 (2008–2009) side 23 står det:
- «*Departementet vil understreke at det ikke er meningen at illeggelse av elektronisk kontroll sammen med et kontaktforbud skal føre til kortere eller betinget fengselsstraff. Kontaktforbud ilegges normalt sammen med, og ikke som et alternativ til, fengselsstraff. Formålet er å beskytte fornærmede mot uønsket oppmerksomhet fra domfelte. Kontaktforbud har således mer preg av et tiltak som skal beskytte fornærmede og har i mindre grad et pønalt formål. Det samme vil gjelde for kontaktforbud med elektronisk kontroll.*»
- (24) Dette synpunktet har i liten grad satt spor etter seg i rettspraksis. I HR-2016-783-A tok førstvoterende utgangspunkt i prinsippet om at rimeligheten av straffen må vurderes ut fra de samlede reaksjonene. Dette gjaldt tidligere som et ulovfestet prinsipp, men ble lovfestet i 2008 ved at straffeloven § 29 fikk tilføyd et nytt andre ledd. I avsnitt 30 uttales det så:
- «Når uttalelsene i proposisjonen ... leses på bakgrunn av kodifiseringen av det alminnelige prinsipp om at det må foretas en samlet vurdering av de strafferettslige reaksjoner, kan det ikke legges til grunn at meningen har vært at alminnelige straffutmålingsprinsipper skal settes til side. Det må da også i slike saker etter omstendighetene kunne være rom for å gjøre en dom delvis betinget, ikke minst må det være aktuelt når det er hensynet til fornærmede som bestemmer denne reaksjonen.»
- (25) I den konkrete saken var Høyesterett enig med lagmannsretten i at seks måneder av en fengselsstraff på to år ble gjort betinget under henvisning til at siktede var idømt kontaktforbud i fem år med elektronisk kontroll i tre år.
- (26) Dommen er fulgt opp i to avgjørelser fra 2021, HR-2021-1434-A og HR-2021-2151-A. Den sistnevnte saken gjaldt tiltale om brudd på besøksforbud og hensynsløs atferd, jf. straffeloven § 168 og § 266. Straffen var i utgangspunktet satt til 90 dager i fengsel, med fradrag for 29 dager i varetekt. Høyesterett gjorde reststraffen etter varetektsfradraget betinget som kompensasjon for at siktede ved dommen ble underlagt to års elektronisk kontroll av kontaktforbud etter straffeloven § 57. I dommen avsnitt 30 er det pekt på at kontaktforbud er straff i form av rettighetstap, jf. straffeloven § 29 første ledd bokstav f, og at de samlede strafferettslige reaksjonene skal stå i et rimelig forhold til lovbruddet, jf. § 29 andre ledd.
- (27) Rettspraksis etter straffeloven § 57 viser altså at langvarig og inngripende elektronisk kontroll av kontaktforbud kan gi et merkbart utslag ved straffutmålingen. Denne rettspraksisen har etter min mening overføringsverdi til vår situasjon, der elektronisk kontroll er ilagt etter straffeprosessloven § 222 g.
- (28) Elektronisk kontroll av besøksforbud etter straffeprosessloven er ikke straff, men ilegges – som nevnt – som et forebyggende sikkerhetstiltak. Den reelle belastningen for siktede kan imidlertid være den samme som ved tilsvarende kontroll etter straffeloven § 57. Så lenge kontrolltiltaket har sammenheng med den straffbare handlingen som domstolen har til behandling, må det etter mitt syn kunne tas hensyn til tiltaket ved straffutmålingen.

- (29) Dette støttes av at Høyesterett i andre sammenhenger – etter en konkret vurdering – har åpnet for å gi et skjønnsmessig fradrag i straffen for inngripende tvangstiltak som faller utenfor fradragsretten etter straffeloven § 83. Jeg viser til Rt-2015-1142 avsnitt 78–82 om langvarig meldeplikt og passbeslag og HR-2019-2390-A om tvangsplassering i institusjon i regi av barnevernet.
- (30) Størrelsen av fradraget må bero på hvor inngripende den elektroniske kontrollen har vært i omfang og varighet. Det må dessuten gjelde en viss terskel for når fradrag skal gis. Det har sammenheng med at det primære formålet med tiltaket er å beskytte andre mot krenkelser. Dette formålet tilsier at den som blir underlagt elektronisk kontroll, må finne seg i en viss belastning uten at det fører til lavere eller betinget fengselsstraff, jf. Ot.prp. nr. 25 (2008–2009) side 23, som jeg har sitert fra tidligere. Slik jeg ser det, må det foreligge særlige forhold – i form av belastninger eller konsekvenser vesentlig utover det vanlige – for at en relativt kort periode med elektronisk kontroll, som saken her gjelder, skal få betydning for fengselsstraffen.
- (31) Det kan etter min mening ikke legges særlig vekt på om elektronisk kontroll av besøksforbud i det enkelte tilfellet er brukt som et alternativ til varetektsfengsling, slik forsvareren har vært inne på. Fengsling vil gjerne være aktuelt i mer alvorlige saker, typisk ved gjentatte eller kvalifiserte krenkelser av den som skal beskyttes. Det vil etter mitt syn virke lite rimelig hvis en periode med elektronisk kontroll av besøksforbud regelmessig skal få større vekt ved straffutmålingen der fengsling er et alternativ, enn der krenkelsen ikke er tilstrekkelig alvorlig til å kunne begrunne dette.

Den konkrete saken

- (32) Den elektroniske kontrollen av besøksforbudet i denne saken hadde som nevnt en varighet på 50 dager, med en forbudssone som omfattet Alta.
- (33) Ettersom A hadde bolig i Alta, ble det nødvendig for ham å flytte. Dette er isolert sett et moment som taler for at det gis kompensasjon ved straffutmålingen. Fordi kontrollperioden har vært relativt kort, må det imidlertid kreves særlige belastninger for at kontrollen skal kunne få betydning for straffutmålingen.
- (34) Det er ikke holdepunkter for slike særlige belastninger i denne saken. A fikk bistand fra NAV til å skaffe seg midlertidig bolig i Kautokeino. Den elektroniske kontrollen fikk ikke konsekvenser for hans arbeids- eller inntektssituasjon. Når det gjelder betydningen for familielivet, førte kontrolltiltaket ikke til stans i samværet med eget barn, slik lagmannsretten har lagt til grunn. Partene er enige om at A i den aktuelle perioden hadde to timers ukentlig samvær med barnet, som ble fraktet til Kautokeino av As mor. Videre fikk han to ganger tillatelse fra politiet til å reise til Alta for å motta helsehjelp. Politiet la også til rette for at han kunne reise til Finland for urnedsettelse i følge med sin mor.
- (35) Det er opplyst at A ikke hadde et sosialt eller familiemessig nettverk i Kautokeino, men det kan etter min mening ikke være utslagsgivende i den samlede vurderingen i denne saken.

Oppsummering og konklusjon

- (36) Jeg er etter dette kommet til at den elektroniske kontrollen av besøksforbudet ikke har vært tilstrekkelig inngripende for A til at den delen av fengselsstraffen på 48 dager som gjenstår etter varetektsfradraget på 30 dager, kan gjøres betinget. Det er heller ikke grunnlag for å redusere lengden av fengselsstraffen.
- (37) Jeg stemmer for slik

D O M :

Tingrettens dom stadfestes.

(38)	Dommar Høgetveit Berg:	Eg er i hovudsak og resultatet samd med fyrstvoterande.
(39)	Dommer Sæther:	Likeså.
(40)	Dommer Vang:	Likeså.
(41)	Dommer Webster:	Likeså.
- (42) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Tingrettens dom stadfestes.